

UDSKRIFT
AF
ØSTRE LANDSRETS RETSBOG

Den 4. april 2018 kl. 09:40 holdt Østre Landsret offentligt retsmøde i retsbygningen, Bredgade 42, København.

Som dommere fungerede landsdommerne Ole Dybdahl, Tine Vuust og Morten Christensen, førstnævnte som rettens formand.

Der foretoges fortsat hovedforhandling

24. afd. nr. B-3448-14:

1) Inge Genefke og Bent Sørensens Antitortur Støttefond
som mandatar for _____

2) _____

3) _____

4) _____

5) _____

6) _____

7) _____

8) _____

9) _____

10) _____

11) _____

12) _____

13) _____

14) _____

15) _____

16) Inge Genefke og Bent Sørensens Antitortur Støttefond

som mandatar for _____

17) _____

18) _____

19) _____

20) _____

21) _____

22) _____

23) _____

(advokat Christian F. Jensen, besk., for sagsøgerne 2 til 15 og 17 til 23,
og advokat Christian Harlang for så vidt angår sagsøgerne 1 og 16 samt
den del af sagen, hvori der ikke er dækning under den meddelte fri proces)

mod

Forsvarsministeriet

(advokat Peter Biering)

For sagsøgerne mødte advokat Christian Harlang og advokat Christian F. Jensen.

For sagsøgte mødte advokat Peter Biering. Med advokaten mødte tillige advokatfuldmægtigene Emil Wetendorff Nørgaard og Malthe Gade Jeppesen.

Sagsøger 14 var mødt. Som tolk for sagsøger mødte Allan El-Zayat.

Advokat Christian F. Jensen havde kl. 9.18 via e-mail meddelt, at han på grund af problemer med offentlig transport ville blive forsinket til dagens retsmøde.

Retsformanden oplyste, at retten har voteret spørgsmålet om førelse af Andy Lyng som vidne og besluttet, at vidnet tillades ført. Landsretten har i den forbindelse bemærket sig, at sagsøgerne i processkrift 35 af 18. marts 2018 har oplyst, at sagsøgerne ikke har bemærkninger til, at blandt andet dette nye vidne afgiver forklaring. Retten har endvidere bemærket, at sagsøgerne tidligere ved rettens beslutning af 2. februar 2018 fik adgang til inden for de fastsatte tidsmæssige rammer at føre yderligere fire militærpersoner som vidner.

Som vidne mødte Andy Lyng.

Der fremlagdes Værnsfælles Forsvarskommandos brev dateret 4. december 2017 vedrørende ophævelse af vidnet Andy Lyngs tavshedspligt med nærmere angivne begrænsninger. Retsformanden gennemgik indholdet af brevet og formanede vidnet behørigt på baggrund heraf. Advokat Peter Biering bekræftede på forespørgsel fra retsformanden, at brevet er fejldateret.

Andy Lyng forklarede blandt andet, at han på hold 4 i Irak var operationsofficer i operationssektionen. Han er i dag fortsat ansat i forsvaret. Han fungerede under udsendelsen på hold 4 endvidere som forbindelsesofficer til de irakiske styrker 601 og 602 ING. Det er nok for meget sagt, at han havde god føling med situationen i Az Zubayr. 601 ING lå i Camp Campbell. 602 ING havde til huse på en base tæt ved Shaiba Log Base, men han kan ikke huske navnet på basen. Han var forbindelsesofficer straks fra udsendelsen, idet han overtog praksis fra sin forgænger. Han mødtes ugentligt med officerer fra enhederne S3 og S2 i henholdsvis 601 og 602 ING. Han fik indtryk af, at officererne var godt uddannet. Der var blandt andet en officer, som var uddannet på akademiet i Bagdad. I 602 ING var vidnets primære kontakt en efterretningsofficer med uddannelse i luftforsvaret. Han havde indtryk af, at ING var veluddannet, og at de var til at stole på. Op til valget var der et behov for ekstra synlighed i befolkningen, herunder ved etablering af checkpoints. De irakiske styrker bekræftede at ville oprette sådanne checkpoints, og under efterfølgende patruljer med spejdereskadronen – også om natten – kunne han konstatere, at irakerne rent faktisk havde oprettet checkpoints som aftalt.

Han mindes ikke, om han var med i planlægningen af Operation Green Desert, men han deltog i stabsarbejdet og vil derfor tro, at han også var inddraget i planlægningen af denne operation. Han kan ikke huske, om han har set warning order'en for operationen. Han har ikke været pennefører på den. Det er vanskeligt for ham at huske, om han informerede irakerne om indholdet af warning order'en, for det er muligt, at han blander forskellige operationer sammen.

Foreholdt target folder'ens punkt 1.4 "Justification", jf. tillægsekstraktens bind 1, side 332, forklarede han, at S2 er den irakiske efterretningsofficer. Han kan ikke huske, at han selv bidrog med informationer til operationen. Han havde dog ugentlige møder med efterretningsofficerer i 601 og 602 ING og de informationer, han modtog under disse møder, viderebragte han til staben i den danske bataljon. Såfremt den irakiske S2-officer var Major Hassan, som vidnet havde kontakt til, vil han mene, at denne kilde var troværdig. Såfremt

John Dalby havde spurgt ham, ville han ikke have haft grund til at sige, at man ikke kunne stole på informationer fra 601 og 602 ING.

Under Operation Green Desert den 25. november 2004 var han ved et af målene, hvor bri-terne støttede operationen. Der var et hotel ved målet, og det kan godt passe, at det var mål 3, som er omtalt i target folder'ens punkt 3.2, jf. tillægsekstraktens bind 1, side 342 ff.

Efter operationen kom de tilbage til Shaiba Log Base. Som operationsofficer var man afhængig af kørelighed med andre tropper. Han kan ikke huske, hvem han kørte med. Han blev sat af ved nogle telte, hvor tilbageholdte blev ”processet”. Teltene var identiske med de telte, man kan se på fotoet i støttebilagssamlingens bind 4, side 384. Området blev kaldt Beduin Camp. Danskerne havde alene anvendt teltene midlertidigt i forbindelse med rotation mellem holdene. Da han kom tilbage fra operationen, var området omkring Beduin Camp ikke afspærret, men inden for dette område var der lagt rullepigtråd ud om et mindre område, hvor de tilbageholdte var placeret, indtil de blev ”processet”. Fangerne blev bevogtet af soldater, der helt sikkert ikke var danske. Ud fra uniformerne og geværene er han ret sikker på, at det var britiske soldater. Han kan ikke huske det, men vil mene, at det giver god mening, hvis soldaterne også havde vagthunde. Han stod på et tidspunkt mellem indhegningen og åbningen på det telt, hvor fangerne blev ”processet”, omkring 10-20 meter fra teltet. I teltet stod der en række borde i den ene side, hvor de tilbageholdte blev ført hen en efter en. Han fik indtryk af, at fangerne ved det første bord blev registreret med navn og adresse. Ved næste bord blev de tilbageholdte overfladisk undersøgt i blandt andet mundhule og hovedbund af en person iført hvide kirurghandsker. Det var ikke en kropsvi-sitering for våben m.v., for det ville i givet fald skulle være gennemført forinden. Gavlene på teltet var taget af, så han havde frit udsyn ind i teltet. Efter denne proces blev de tilbageholdte ført op på irakiske pickupper. Ud fra uniformerne vil han mene, at det var britiske soldater, der ”processede” de tilbageholdte. Han fik indtryk af, at der var god ro og orden og styr på processen. Det var som taget ud af ”krigens bog”. Han nåede at overvære under-søgelse m.v. af to-tre tilbageholdte. Han så ikke nogen tilbageholdte, der blev udsat for intime kropundersøgelser. De var iført deres tøj under hele undersøgelsen. Han mindes ikke at have set danske soldater i eller omkring teltet. Han så heller ikke danske lastbiler ved Beduin Camp. Der var ikke irakiske soldater i det område, hvor de tilbageholdte blev bevogtet og undersøgt. De afventede de tilbageholdte ved pickupperne. Han så ikke nogen af de tilbageholdte blive slået eller sparket.

Udspurgt af advokat Christian F. Jensen forklarede han, at han deltog i missionsforberedende uddannelse inden udsendelsen på hold 4. Forberedelsen varede flere måneder, men den certificerende del tog en-to uger. Denne del består i en øvelse, der skal ligne de lokale forhold, hvorunder man bliver udsat for forskellige momenter og skal reagere adækvat herpå. De blev undervist i alle standardemnerne. De blev også undervist i irakiske samfundsforhold. Han mindes ikke, at de skulle være blevet undervist i, hvordan irakerne behandlede deres fanger. Han har ikke – andet end under Operation Green Desert – overværet, hvordan irakerne behandlede tilbageholdte. Han så ikke irakerne begå overgreb under operationen.

Han mindes et møde i staben om Operation Green Desert, hvor også John Dalby og Villiam Krüger-Klausen var til stede. Der blev briefet om target pack'en. Han hørte på intet tidspunkt under mødet nogen tale om brug af kameraer. Det var først lang tid efter hjemkomsten, at han blev klar over, at der havde været kameraer med under operationen. Han mindes ikke at have talt med Jesper Møller-Pedersen om operationen under planlægningen. Han mindes heller ikke, at troværdigheden af efterretningerne blev drøftet på dette første indledende stabsmøde om target pack'en.

Han vil tro, at de returnerede til Shaiba Log Base efter frokost, måske ud på eftermiddagen. Han opholdt sig ved teltene i Beduin Camp i ca. 15-30 minutter og så nok omkring fem tilbageholdte i venteområdet uden for teltene. Der kom flere tilbageholdte til undervejs. Han så ingen danske soldater i eller omkring Beduin Camp, mens han opholdt sig der. Han kan hverken be- eller afkræfte Jesper Møller-Pedersens forklaring for landsretten om, at vidnet den pågældende dag fremviste Beduin Camp for ham. Han mener ikke, at Jesper Møller-Pedersen var med ude ved mål 3 under operationen. Han gik til fods tilbage til Camp Danevang fra Beduin Camp.

Som vidne mødte Brian Busk.

Der fremlagdes Værnsfælles Forsvarskommandos brev af 26. februar 2018 vedrørende ophævelse af vidnet Brian Busks tavshedspligt med nærmere angivne begrænsninger. Retsformanden gennemgik indholdet af brevet og formanede vidnet behørigt på baggrund heraf.

Der blev under afhøringen af vidnet forevist uddrag af den tidligere under hovedforhandlingen dokumenterede videooptagelse fra CYAN 4.

Brian Busk forklarede blandt andet, at han fortsat er tjenestegørende i militæret. Han var næstkommanderende i stabs- og logistikkompaniet på hold 4 i Irak. Hans chef var Orla Barsøe. Vidnet havde i modsætning til sin chef aktuel erfaring med operationer og aftalte derfor med ham, at vidnet skulle have ansvaret for operationer.

Han er bekendt med Frago 284, Amendment 1. Befalingens punkt 3 a indeholdt beskrivelse af blandt andet den logistikmæssige støtte under operationen, jf. punkt 3 a, 4). Han havde ansvaret for Forward Supply Area (FSA). De skulle endvidere være klar til at understøtte transport af tilbageholdte. ”Will” og ”prepare” indikerer henholdsvis opgaver, som man skulle udføre, og opgaver, som man skulle være forberedt på at udføre. Det var en ”intent” at transportere de tilbageholdte, hvis det måtte vise sig påkrævet. I punkt 3 g er det beskrevet, at de skulle overtage vagten i Camp Danevang. I samme punkts anden ”bullet” er beskrevet etablering af FSA og de kapaciteter, som de skulle medbringe – to ambulancegrupper og tre lastbiler til personel, en lastbil til flytning af materiel, en tung transportvogn til brug, hvis f.eks. bæltekøretøjer måtte blive ramt af defekt, et bjærgningskøretøj og et ingeniørteam. I tredje ”bullet” angives det, at hans enhed skulle etablere FSA i Camp Chindit. De skulle endvidere forberede støtte af enhederne under operationen, herunder eventuel transport af tilfangetagne til Camp Campbell. Det er i punktet endvidere anført, at sådan transport ville blive bevogtet af irakiske styrker og eskorteret af danske enheder. Det er ikke angivet, hvem der skulle bevogte de tilbageholdte under transporten. Beskrivelsen under punkt 3 a, 4) er bataljonens beskrivelse af rammen for operationen – et rammesættende ordrepunkt. Der er derfor ikke nogen modsætning mellem dette punkt og punkt 3 g.

Forevist foto (støttebilag J) forklarede han, at det viser den type lastvogne, som hans enhed rådede over under Operation Green Desert. Der kunne påmonteres bænke på ladet, så der kunne sidde passagerer. Lastbilerne kunne overdækkes.

Han opholdt sig under operationen ved ”FSA Charlie”, der lå i den britiske del af Camp Chindit. Han genkender lokaliteten på fotoet i støttebilagssamlingens bind 4, side 373. Det er taget i den irakiske militærlejr, der dengang nyligt var blevet etableret ved eller i Camp Chindit, men ikke i den britiske del af Camp Chindit. Hans opgave under operationen var

at føre sin enhed. Han lyttede med på radionettet, så han kunne sikre sig, at de opgaver, som blev givet til hans enhed, blev udført.

Forevist oversigt over kaldetal, jf. tillægsekstraktens bind 1, side 435, forklarede han, at hans kaldetal var ”88”, men efter aftale med kompagnichefen anvendte han også kaldetallet ”74”. ”88” blev anvendt som kaldetal til FSA, hvor der var en signalmand. ”74” var kaldetallet, når man gerne ville kontakte vidnet som chef for enheden. Det blev dog lidt tilfældigt, om der blev svaret med det ene eller andet kaldetal.

Meldingen i TOC-loggen kl. 05.31 (løbenummer 173), jf. tillægsekstraktens bind 1, side 422, er en melding om, at de nu kørte fra Shaiba Log Base til Camp Chindit. Meldingerne i TOC-loggen kl. 08.02-08.16 (løbenummer 21-23 og 28), jf. tillægsekstraktens bind 1, side 425, omhandler handouts. De medbragte normalt handouts på operationer. Handouts indeholdt informationer om, hvorfor de ”forstyrrede” de lokale under den pågældende operation. Det ville typisk være hans enhed, der kopierede og medbragte handouts. Afhentningen ved ”88” indikerer, at handouts skulle afhentes ved FSA. De skulle overbringes til ”71”. Meldingen i TOC-loggen kl. 08.26 (løbenummer 31), jf. tillægsekstraktens bind 1, side 425, går ud på, at ING skulle flytte fanger til Shaiba Log Base. Han kan ikke huske baggrunden for meldingen. Meldingen i TOC-loggen kl. 09.00 (løbenummer 51), jf. tillægsekstraktens bind 1, side 426, går på, at vidnet befandt sig i den vestlige del af Camp Chindit i den britiske del af lejren. Meldingen i TOC-loggen kl. 09.10 (løbenummer 59), jf. tillægsekstraktens bind 1, side 422, er en melding fra kompagnichefen om, at han havde behov for at få kontakt til vidnet. Camp Chindit var ret forvirrende indrettet med små passager og veje. Det var muligt i små køretøjer eller til fods at bevæge sig ad små passager mellem den britiske og irakiske del af Camp Chindit. Han var under operationen på intet tidspunkt i den irakiske del af lejren. Meldingen i TOC-loggen kl. 09.15 (løbenummer 61), jf. tillægsekstraktens bind 1, side 426, vedrører, at ”71” skulle være forberedt på med 15 minutters varsel at køre til Cyan 2 for at støtte opgaveudførelse der. Endvidere gives besked om, at ”88” ville kunne have transportkapacitet med 15 minutters varsel fra Shaiba Log Base. Han kan ikke huske, om han på daværende tidspunkt fortsat opholdt sig i Camp Chindit, men det er hans fornemmelse. Hans enhed kunne lige så godt returnere til Shaiba Log Base, da der var 15 minutters kørsel til Cyan 2, uanset om de opholdt sig i Camp Chindit eller på Shaiba Log Base. På FSA havde de et EOD-team (Explosive Ordnance Device-team) – ingeniører, der kan fjerne sprængstoffer. Der var på et tidspunkt en melding om en mulig IED (vejsidebombe). Meldingen i TOC-loggen kl. 09.49 (løbenummer

68), jf. tillægsekstraktens bind 1, side 426, går ud på, at EOD-teamet havde været henne at undersøge den mulige vejsidebombe. Meldingen i TOC-loggen kl. 12.32 (løbenummer 103), jf. tillægsekstraktens bind 1, side 428, er en melding fra vidnet til ”alle”. De havde nogle udfordringer med kommunikationen. Han har givetvis derfor videresendt en besked fra briterne om, at briterne ville være færdige med at registrere tilbageholdte om ca. to timer. Han bad endvidere om en forholdsordre i relation til transport af tilbageholdte. Han vil tro, at han fortsat opholdt sig i Camp Chindit – som den eneste danske enhed. Meldingen i TOC-loggen kl. 15.40 (løbenummer 125), jf. tillægsekstraktens bind 1, side 428, går på, at de irakiske styrker ING og TSU selv overtog transporten af de tilbageholdte. Han har ingen erindring om, at hans enhed skulle have transporteret tilbageholdte. Ordren om konkret at udføre transport af fanger kunne gives af bataljonschefen (”79”), operationsofficeren på fremskudt kommandostation (”63”) eller TOC’en (”60”). En kompagnichef kunne ikke give den befaling. Han modtog ikke en sådan ordre, hverken mundtligt eller skriftligt.

Meldingen i journalen for fremskudt kommandostation kl. 07.58, jf. tillægsekstraktens bind 1, side 433, går ud på, at PSYOPS-sedler (handouts) er hos ”88”. ”59” er en ambulancegruppeløber, som informerede en officer på fremskudt kommandostation om, hvor handouts befandt sig. Han kan ikke huske, hvor ambulancegruppeløberen befandt sig på det tidspunkt. Meldingen i journalen for fremskudt kommandostation kl. 08.27, jf. tillægsekstraktens bind 1, side 433, går ud på, at ING var klar til at transportere fanger kl. 10.00. Han vil tro, at han havde modtaget oplysningen fra briterne, eventuelt briter i Camp Chindit, eller ING. Meldingen i journalen for fremskudt kommandostation kl. 08.42, jf. tillægsekstraktens bind 1, side 433, fra ”63” til ”78” går ud på, at bataljonsreserven på ordre skulle køre til et kontaktpunkt for ”72” (spejdereskadronen) og medbringe blandt andet en ambulance. Meldingen i journalen for fremskudt kommandostation kl. 08.42, jf. tillægsekstraktens bind 1, side 433, fra ”71” til ”63” må vidnet forstå på den måde, at målet Cyan 1 var afsluttet, og at der spørges til, om ”88” skulle føre fanger til Shaiba Log Base. Meldingen i journalen for fremskudt kommandostation kl. 08.49, jf. tillægsekstraktens bind 1, side 433, er en forespørgsel om, hvorvidt ”88” havde en lastvogn til fangetransport. Meldingen i journalen for fremskudt kommandostation kl. 08.54, jf. tillægsekstraktens bind 1, side 433, går ud på, at ”88” skulle være klar til at kunne sende transport til Cyan 2. Han vil mene, at meldingen i journalen for fremskudt kommandostation kl. 11.19, jf. tillægsekstraktens bind 1, side 434, fra ”74” til ”63” er afgivet af ham. Han vil ud fra den tidligere kommunikation tro, at han på dette tidspunkt fortsat opholdt sig i Camp Chindit. Han må derfor have fået oplysningen fra nogle andre. Han husker ikke, at hans lastbiler skulle have transporteret

irakiske tilfangetagne, og det ville ikke have været sædvanligt. Han ville gerne kunne besvare dette spørgsmål med et klart ”nej”, men det kan han ikke ud fra sin erindring. Han ville sikkert kunne huske, hvis køretøjer i hans enhed var blevet anvendt til transport af tilbageholdte. Sådant transport ville ikke kunne være blevet gennemført, uden at han vidste det. Briterne havde en anden type lastbiler (Bedford) i Camp Chindit, som også kunne transportere personer på ladet, og som kunne minde om de danske med hensyn til farve og udstyr.

Udspurgt af advokat Christian F. Jensen forklarede han, at meldingen kl. 11.19 i journalen for fremskudt kommandostation blev afgivet på baggrund af, at håndtering af fanger var et væsentlig tema generelt, og da der ikke tidligere var blevet informeret herom på radionettet. Med meldingen var fremskudt kommandostation orienteret om situationen. Han kan ikke huske, hvor han fik oplysningen fra, men det er muligt, at briterne i Camp Chindit havde modtaget informationen fra briterne på Shaiba Log Base og videregivet denne til ham, idet hans enhed var den eneste danske enhed i Camp Chindit.

Den danske bataljon havde en stor bevidsthed om, at der var nogle usikkerheder om retsgrundlaget og hjemlen for at tage fanger. Hvor det var muligt, skulle det meget gerne være briterne eller de irakiske sikkerhedsstyrker, der foretog tilbageholdelser. Det skyldtes ”jureri” og var udtryk for den stående ”modus” under operationer. Han opfattede det på den måde, at det i dansk politik var uafklaret, hvordan danske styrker skulle forholde sig til fanger. Der var mange pligter forbundet med tilfangetagelse, som man i Danmark var uafklarede omkring.

De var alle informeret om soldatens pligt til at gribe ind, hvis man overværede overgreb begået af irakiske styrker. Han husker ikke sådanne episoder. Han har efterfølgende set videooptagelsen fra Cyan 4, der for ham at se ikke udgjorde en situation, hvor de danske soldater skulle have grebet ind. Forevist uddrag af videooptagelse fra Cyan 4 forklarede han, at man ser en person træde frem på eller ved siden af en tilbageholdt. Meldepligten måtte dengang ses i lyset af forholdene i Irak. En dansk soldat havde mulighed for at skride ind, hvis vedkommendes grænse blev overskredet. Den irakiske kultur var mere kontant og fysisk. Det var eksempelvis normalt, hvis man talte med lokale, at holde i hånd med vedkommende. Irakiske officerer kunne også irettesætte andre soldater ved f.eks. at tildele vedkommende en ”kindhest”. Han har ikke set irakiske soldater slå tilfangetagne.

Han har en gisning om, at briterne muligvis gennemførte en registrering af tilbageholdte på Akka-basen. Der var ikke befalet for, at danske soldater skulle udføre sådan registrering.

Foreholdt Kenneth Buhls forklaring for landsretten om, at snakken blandt udsendte gik på, at man som civil iraker i de irakiske styrkers varetægt kunne risikere at blive udsat for overgreb, forklarede han, at han ikke kan genkende selv at have indgået i sådanne drøftelser.

Meldingen kl. 08.48 i journal for fremskudt kommandostation, jf. tillægsekstraktens bind 1, side 433, omhandler uddeling af handouts (PSYOPS). Den skriftlige befaling ville normalt indeholde bestemmelse om, at der skulle medbringes handouts under en operation. Det er i lyset af kommunikationen under operationen hans antagelse, at ”88” havde modtaget befaling herfor. Han erindrer dog ikke at have set en skriftlig befaling om handouts. Handouts ville typisk være tilpasset til den konkrete operation. Han havde ikke med udarbejdelsen af indholdet i handouts at gøre. Han kan ikke huske, hvad kodeordet ”Camilla” i kommunikationen betød.

De danske lastbiler kunne udstyres med presenning over ladet.

Retten midlertidigt hævet kl. 12.10.

Retten sat på ny kl. 13.02.

Som vidne mødte Martin Birch Hansen.

Der fremlagdes Værnsfælles Forsvarskommandos brev af 26. februar 2018 vedrørende ophævelse af vidnet Martin Birch Hansens tavshedspligt med nærmere angivne begrænsninger. Retsformanden gennemgik indholdet af brevet og formanede vidnet behørigt på baggrund heraf.

Martin Birch Hansen forklarede blandt andet, at han i dag er chefkonsulent i Fødevarestyrelsen. Under udsendelsen på hold 4 i Irak var han delingsfører i panserinfanterikompagniets 3. deling.

Inden Operation Green Desert modtog han en mundtlig befaling fra Jens Thrysøe. Han kan ikke huske, om de også modtog en skriftlig kopi af befalingen. Hans deling skulle være med til at etablere ydre ring under operationen. De skulle ikke foretage tilbageholdelser. De danske styrker havde generelt ikke til opgave at foretage tilbageholdelser, men skulle monitorere og mentorere de irakiske styrker. Adskillige af de danske soldater medbragte egne kameraer under operationen, men der indgik ikke i operationen et combat camera team eller militære kameraer.

De forlod Shaiba Log Base tidligt, måske ved to- eller tretiden om morgenen, og kørte til et samlingssted, hvor de skulle mødes med de irakiske styrker, således at de kunne køre videre i marchorden til målet. Hele panserinfanterikompagniet deltog i operationen, bortset fra vistnok én deling, der var pålagt andre opgaver. De kunne ikke tale med de irakiske styrker, og der var alene tale om fysisk ”link up”. De kunne i praksis ikke give ordrer til irakerne, og han ville ikke vide, hvem blandt irakerne han skulle henvende sig til for at give en eventuel ordre. Det var hans indtryk, at det var irakiske ING-styrker, som de mødtes med. Da de kørte videre fra samlingsområdet, var det fortsat mørkt.

Ydre ring går ud på at sikre, at ingen udenforstående kan komme ind i eller ud fra målet. Under den konkrete operation skulle de sætte sig på trafikknudepunkter og skabe gode arbejdsvilkår for indre ring. Det var de irakiske sikkerhedsstyrker, der etablerede indre ring. Hans deling rådede over tre bæltekøretøjer. De havde dagen forinden indøvet den kritiske fase, som er lige efter ankomst til målet. Så snart køretøjerne holdt stille, sad soldaterne af disse for så hurtigt som muligt at sikre området, således at indre ring derefter kunne etableres af irakerne.

Han genkender luftfotoet af CYAN 1, jf. støttebilagssamlingens bind 4, side 331. Markeringen med rødt af delingernes placering omkring målet er meget retvisende. De placerede et køretøj i den øvre del, midten og nedre del af det område på fotografiet, der er markeret som ”3. deling”. Gruppetførerne i hver ende af området havde ansvar for at koordinere bevogtningen med gruppeføreren i delingen ved siden. Under operationen opholdt han sig fortrinsvis ved sit køretøj, der holdt midt i 3. delings område. Moskeen var ikke en del af målet, men er markeret på fotoet, fordi de skulle være særligt opmærksomme på denne, dels fordi den havde et højt tårn, hvor der kunne være fjender, dels fordi de ikke måtte gå ind i moskeen.

Så vidt han husker, var der nogle danske MP'ere, som fulgtes med de irakiske styrker for at mentorere disse. Operationen var en "search and arrest"-operation. Det foregår sædvanligvis således, at man først arresterer farlige personer og derefter udfører husundersøgelser. Det var irakerne, der skulle forestå "search and arrest". Der var ikke nogen af soldaterne i hans deling, som gik ind i målet sammen med irakerne. De danske MP'ere havde ingen opgaver under operationen ud over at mentorere irakerne. Hans deling havde fokus rettet ind mod målet og ud i området omkring dette. Han så ingen tilbageholdelser på dette tidspunkt.

På fotoet i støttebilagssamlingens bind 4, side 430, kan man se den midterrabat, hvor hans deling stod placeret. Pickuppen på fotoet er et irakisk køretøj, og bæltekøretøjet midt i billedet er et dansk køretøj, muligvis et fra hans deling.

Han blev overrasket over, at irakerne på et tidspunkt gik igennem ydre ring for at gå ind i moskeen. De kunne ikke kommunikere med dem og måtte egentlig bare se på, at det skete. En gruppefører fra vidnets deling spurgte, om han skulle gå med de irakiske soldater, hvilket vidnet forbød ham. Der gik fem-seks irakiske soldater ind i moskeen via hovedindgangen fra gaden. Han ved ikke, om irakerne foretog tilbageholdelser i moskeen. Han ved heller ikke, om der var lokale irakere, som efter morgenbøn blev anholdt uden for moskeen.

Han kan huske, at der på et tidspunkt blev skudt inde fra målet, men det var vanskeligt for ham at stedfæste, hvorfra der blev skudt. Han stod foran moskeen, så skuddene rungede. Hans gæt er, at der blev skudt nede i gyden skråt over for moskeen. Han vil tro, at der blev afgivet fem-otte enkeltskud, formentlig fra en AK-47. Han kan ikke afvise, at der var tale om skud, som irakiske styrker fejlagtigt havde afgivet. Ingen af de danske soldater afgav skud. De danske MP'eres våben lød på en anden måde end de skud, han hørte. Lidt efter skuddene kom de danske MP'ere hurtigt ud fra gyden, og det virkede som om, at de prøvede at komme hurtigt væk fra skyderiet. 10-15 minutter efter skuddene kom de irakiske styrker ud med nogle tilbageholdte, der havde trøjerne trukket over hovederne. Det så ud til, at der havde været lidt håndgemæng, og der var blod på trøjerne af nogle af de tilbageholdte, men det var jo også en situation, hvor der lige var blevet skudt. Han så ikke nogen af de tilbageholdte blive slået, sparket, tildelt en skalle eller i øvrigt blive udsat for overgreb. Der blev vist observeret en episode med en skalle i 1. deling, hvilket blev påtalt over for de irakiske soldater af den danske gruppefører i delingen.

De tilbageholdte blev sat op på ladet af en pickup, seks til otte personer. De var bagbundet med strips. De sad og ventede på ladet så længe, at han besluttede at sende en sygehjælper fra sin deling over for at tilse de tilbageholdte. Sygehjælperen meldte tilbage, at ingen af dem var ilde tilredt, men at der var nogle strips, som sad noget stramt om håndleddene. Dette blev påtalt over for irakerne og afhjulpet, og de tilbageholdte fik også noget at drikke.

På fotoet i støttebilagssamlingens bind 2, side 144, kan man se nogle lokale, som givetvis var blevet taget ud af husene af irakerne, således at husundersøgelserne kunne gennemføres. Det er efter hans opfattelse ikke personer, der skulle tilbageholdes. Det er muligt, at de hætteklædte soldater på fotoet er fra TSU. Soldaten uden maske i lysere uniform er formentlig fra ING. Soldaterne med røde baretter er formentlig irakiske førere. De tre soldater med hjelme er danske. Fotoet er taget inden for ydre ring, hvor der foregik koordination i forhold til "search" og sikring af beviser. De danske soldater stod rigtigt placeret i forhold til sådan koordination, inden ingeniører og MP'ere gik ind i målne for at sikre beviser. Der er givetvis tale om en opgaveoverdragelse og ikke ordredstedelse til de irakiske styrker.

På fotoet i støttebilagssamlingens bind 4, side 367, kan man se danske soldater i samtale med irakiske soldater og i forgrunden en dansk soldat, der løser sin opgave med sikring af området. På fotoet i samme binds side 360 kan man også se en dansk og irakisk soldat i samtale. Irakeren i baggrunden er formentlig en lokal tolk.

Operationen foregik – bortset fra skudepisoden – meget roligt og uden særlige begivenheder. Han så ikke nogen blive slået eller sparket eller på anden vis udsat for overgreb. De opholdt sig ved målet indtil omkring kl. 10.00 om formiddagen. Da ING havde trukket sig ud af området, kunne det danske kompagni også forlade dette. Han vil tro, at de tilbageholdte på det tidspunkt var blevet kørt væk. Han ved ikke, hvor de blev kørt hen. De blev formentlig kørt på de irakiske køretøjer. Det ville savne mening, hvis man havde flyttet dem fra pickupperne over på danske køretøjer. Hans deling skulle ifølge befalingen være forberedt på at køre til Camp Chindit og afvente videre forholdsordre for at kunne eskortere de irakiske styrker med tilfangetagne. Da operationen på Cyan 1 var færdig, kørte hans deling til Camp Chindit. Han vil tro, at de andre delinger returnerede til Shaiba Log Base. Det er et af hans køretøjer, som man kan se på fotoet i støttebilagssamlingens bind 4, side 386. Muren til højre i fotoet er sikkert en mur ind til Camp Chindit. Fotoet må derfor være

taget lige uden for lejren. Den fremskudte kommandostation blev vist placeret relativt tæt på Camp Chindit. På fotoet i støttebilagssamlingens bind 2, side 104, kan man i baggrunden se en britisk Landrover. Han ved ikke med fuldstændig sikkerhed, om billederne er optaget den 25. november 2004. Hans gruppefører 2 tog rigtig mange fotografier og var god til at angive tid og sted i de mapper, der blev oprettet med fotografier. På baggrund af fotoet i støttebilagssamlingens bind 4, side 389, er han ret sikker på, at billederne er optaget den 25. november 2004, for det var meget sjældent, at de kørte samlet i to PMV'er. Opgaven med eskortering af en fangetransport blev ikke til noget. De holdt i Camp Chindit i to-tre timer, inden de fik ordre om at returnere til Shaiba Log Base. På fotoet i samme binds side 390 ses en af delingens PMV'ere, som er kørt i dækning for, at soldaterne kan hvile. Han kan ikke huske, om de forespurgte om en forholdsordre, men det har de nok gjort. Det er helt sikkert, at de ikke forlod Camp Chindit, før de fik lov til det. Han kan ikke huske, om han så tilbageholdte i Shaiba Log Base, da de returnerede til basen, og de havde ikke noget med de britiske eller irakiske styrker at gøre inde på basen. De kørte ind ad East Gate.

Han tror ikke, at han i forbindelse med operationen overvejede, om de irakiske fanger kunne risikere at blive udsat for overgreb.

Adspurgt af retten, om de seks til otte tilbageholdte efter vidnets opfattelse alle havde del i skudepisoden, forklarede han, at det er en misforståelse, at der alene skulle have været seks-otte tilbageholdte, idet der kan have været 10-20 tilbageholdte. Han ved ikke, om de alle blev tilbageholdt i forbindelse med skudepisoden.

Udspurgt af advokat Christian F. Jensen forklarede han, at han tidligere har afgivet forklaring til Forsvarets Auditørkorps om filmoptagelsen fra CYAN 4, jf. gengivelsen af hans forklaring i auditørrapporten af 17. oktober 2013, jf. tillægsekstraktens bind 2, side 705 f. Han vil tro, at det var Jesper Gade, der havde rettet forespørgsel om tildeling af et kamera. De modtog et "nej" på forespørgslen.

I hans deling samlede de på fotos fra delingens opgaver. De havde muligvis også billeder fra andre delinger. De var gode at have, også så man kunne vise dem til sin familie. Han bad om at modtage disse fra soldaterne. Han vil tro, at han modtog dem på usb. Der var ikke en fysisk mappe med fotografierne. Han har forsøgt at indsamle så mange fotos som

muligt og har fremsendt disse til advokat Peter Biering til brug for den verserende sag i landsretten. Han vil tro, at der var 30-40 fotos fra Operation Green Desert.

Soldaten i lys uniform til venstre for en dansk soldat på fotoet i støttebilagssamlingens bind 4, side 350, kan muligvis være en soldat fra ING. Han vil tro, at der er omkring fem meter mellem den irakiske soldat og de danske soldater, og at forholdene på fotografiet også kan være illustrerende for 3. deling.

Under militæroperationer forbereder man sig altid også på worst case. Operation Green Desert forløb langt roligere end det, de forventede. "Most likely scenariet" omfattede, at der ville stimle mennesker sammen, men det gjorde der end ikke under operationen.

Irakere måtte godt have enkelte våben på bopælen, men man måtte ikke gå rundt at "svinge med dem" offentligt.

Forud for Operation Green Desert havde han været med under "joint patrols" sammen med ING som led i overdragelsen af ansvaret til irakerne. Han kan ikke huske, om det var 601 eller 602 ING. Patruljerne gik ud på "show of presence" – irakerne skulle "vise flaget" – og de danske soldater skulle monitorere irakerne. Danskerne var nok mere fokuserede end irakerne på, hvordan "search" gennemføres, herunder i forhold til kvinder. Han oplevede ikke, at irakiske sikkerhedsstyrker anvendte varselsskud eller skud til at signalere, at man nu kontrollerede et område. Han har ikke haft oplevelser, som gav ham indtryk af, at irakiske soldater under tjeneste var påvirket af alkohol eller narkotika. Under udsendelsen så han ikke irakiske fængselsceller. Han mindes ikke at have set irakiske soldater håndtere fanger.

Personen med blålige bukser til højre på fotoet i støttebilagssamlingens bind 2, side 144, er muligvis fra TSU, men det er vanskeligt at vurdere på baggrund af den jakke, han er iført. Der var en vis sammenblanding af uniformer. TSU-soldaterne bar typisk mærker eller jakker påført "TSU".

Under Operation Green Desert gik han også rundt og tilså sine tre grupper. De danske MP'ere mentorerede irakerne under irakernes gennemførelse af "search and arrest". Han ved ikke, hvor tæt de danske MP'ere fulgte de irakiske soldater, for det foregik inde i tæt bebyggelse. Han ved derfor heller ikke, om de gik ind i husene sammen med irakerne.

Han deltog inden udsendelsen på hold 4 i missionsforberedende uddannelse, der varede et par måneder eller tre. De modtog en dags sprogundervisning i irakisk og blev ligeledes undervist i kulturforståelse, herunder om sunnier og shiaer. Det var vist almindelig kendt, at der var konflikter mellem sunni- og shiamuslimer. Der var ikke et fokus på, om der var tale om en blodig konflikt. Han kan ikke huske, om der i undervisningen indgik emner om irakernes efterlevelse af menneskerettigheder. På hold 3 havde der været en sag med en MP-officer, som gav anledning til, at man på hold 4 som udgangspunkt ikke måtte tilbageholde personer. Han har ikke tidligere set e-mail af 19. juli 2004, kl. 13.44, jf. ekstraktens bind V, side 69 f. Ved gennemlæsning af e-mailen ser den for vidnet ud til at omhandle tilfælde af vold eller tortur. De blev under den missionsforberedende uddannelse ikke præsenteret for sådanne problemstillinger.

Som vidne mødte René Engmann Emdal.

Der fremlagdes Værnsfælles Forsvarskommandos brev af 26. februar 2018 vedrørende ophævelse af vidnet René Engmann Emdals tavshedspligt med nærmere angivne begrænsninger. Retsformanden gennemgik indholdet af brevet og formanede vidnet behørigt på baggrund heraf.

René Engmann Emdal forklarede blandt andet, at han fortsat er tjenestegørende i forsvaret. Han var i 2004 udsendt på hold 4 til Irak. Han var geværskytte 3 og sanitetsmand i panserinfanterikompagniets 3. deling. Martin Birch Hansen var hans chef.

Han deltog i Operation Green Desert. Han husker intet om befalingen før Operation Green Desert, men sædvanligvis gennemgås en befaling mundtligt inden en operation. Han genkender luftfotoet af CYAN 1 i støttebilagssamlingens bind 4, side 331. Han stod ude på vejen nede omkring hjørnet af bebyggelsen over for moskeen. Han kan ikke huske noget om, at ING på et tidspunkt gik ind i moskeen. Han så nogle tilbageholdte, der sad placeret på irakiske pickupper. Han så ingen tilbageholdelser. På et tidspunkt hørte han nogle skud, som gav dem anledning til at skærpe opmærksomheden, men derudover var det en meget rolig operation. Skuddene kom lidt ud af det blå under ”rensningen” af målet. Det blev vist hurtigt meldt over radioen, at det ikke var noget alvorligt. Skuddene kom inde fra bebyggelsen, men han ved ikke, hvorfra der mere præcist blev afgivet skud. Han skulle være med til at sikre ro. Han holdt sig lige i nærheden af sin PMV. Han hæftede sig ikke ved andre

usædvanlige forhold end skudepisoden. Han tog med sit eget kamera nogle fotos under operationen, som han efterfølgende har gemt i en mappe på sin PC med titlen ”Green Desert”. Han har sendt disse fotos til advokat Peter Biering. Ved gennemsyn af sine fotos kunne han se, at tilfangetagne var blevet sat på et irakisk køretøj. Han så ikke nogle blive udsat for overgreb, slag, spark, skaller eller lignende. Han skulle sikre udad, så han kiggede ikke meget ind i målområdet, hvorfor der godt kan være foregået noget der, som han ikke så. På fotoet i støttebilagssamlingens bind 2, side 138, kan man se vidnet uddele handouts til lokale med information. Han kan ikke huske baggrunden for, at han uddelte handouts, eller hvem der havde givet ham løbesedlerne. Fotoet kan godt være taget i begyndelsen af operationen efter, at det var blevet lyst. Det var sædvanlig procedure, at sådan information blev uddelt i forbindelse med operationer.

Han mindes ikke at have set de irakiske tilbageholdte blive kørt bort fra målet. Han har i forhold til sin erindring om operationen i vidt omfang været nødt til at støtte sig til de fotos, han har optaget under denne. Da de var frigjort, returnerede de direkte til Shaiba Log Base. Han mindes ikke, at de først kørte til Camp Chindit, men det er meget muligt. Han genkender personerne fra sin deling på fotografierne i støttebilagssamlingens bind 4, side 389 og 390.

Udspurgt af advokat Christian F. Jensen forklarede han, at han har været ansat i militæret siden 2003. Han er i dag kampvognskommandør. Udsendelsen på hold 4 var hans første udsendelse. Han har ikke siden været udsendt til Irak. Han deltog i missionsforberedende uddannelse inden udsendelsen på hold 4. De modtog sikkert en kulturbriefing, der varede et par timer. Han kan ikke huske det, men det er sædvanligt. De blev ikke undervist i samarbejdet med irakiske styrker. Han kan ikke huske, om de fik noget at vide om de irakiske styrkers uddannelsesniveau. Han antog sikkert, at uddannelsesniveauet ikke var højt, fordi styrkerne lige var blevet etableret. Han husker heller ikke, om de under uddannelsen modtog informationer om irakernes behandling af fanger.

Under udsendelsen gennemførte de ”joint patrols” med de irakiske styrker, hvor irakerne udførte de opgaver, som de skulle, og hvor de danske soldater kunne observere, hvordan irakerne løste disse opgaver. Opgaverne kunne f.eks. bestå i etablering af checkpoints. Han mindes ingen situationer, hvor de irakiske soldater ved sådanne checkpoints foretog tilbageholdelser. Han kan ikke huske, hvor mange ”joint patrols” han deltog i – et gæt vil være

mellem 10 og 20 patruljer. Han så ikke under udsendelsen irakiske celler. Det er muligt, at han var på besøg på en politistation, men det var ikke et sted med tilbageholdte.

Skudepisoden omfattede måske nogle hurtige skud efter hinanden. Han kan ikke huske, om det var en eller flere skudsalver. Han kan ikke huske, om der både var irakiske soldater fra ING og TSU ved CYAN 1. Det må man kunne se på fotografierne. Han mener ikke, at der var nogen af de danske soldater ved CYAN 1, der bar militære kameraer eller videokameraer. Han vil tro, at han har sendt omkring 25 fotografier fra Operation Green Desert til advokat Peter Biering.

Sagen udsat til fortsat hovedforhandling den 5. april 2018 kl. 9.30.

Retten hævet kl. 15.17.

(Sign.)

— — —
Udskriftens rigtighed bekræftes. Østre Landsret, den 06-04-2018

Jens Jensen
kontorfuldmægtig